

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana. Dopuštenje za ponovno objavljivanje ovog sažetka dano je isključivo u svrhu uključivanja u HUDOC bazu podataka Suda.

© Office of the Representative of the Republic of Croatia before the European Court of Human Rights. All rights reserved. Permission to re-publish this summary has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Bureau de l'Agent de la République de Croatie devant la Cour européenne des droits de l'homme. Tous droits réservés. L'autorisation de republier ce résumé a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SAŽETAK PRESUDE

POLAT PROTIV AUSTRIJE PRESUDA VIJEĆA OD 10. LISTOPADA 2021. ZAHTJEVI BR. 12886/16

***Pri odlučivanju o provođenju obdukcije
nacionalne vlasti nisu uzele u obzir privatni interes podnositeljice da se obdukcija ne
provede i
omogućiti provođenje tradicionalnog ukopa njezinog djeteta***

ČINJENICE

Po obavljanju prenatalnog pregleda podnositeljica zahtjeva saznala je da fetus koji nosi pati od rijetke neizlječive bolesti (sindrom trbuha poput suhe šljive) te da će izgledi za preživljavanja djeteta kad se rodi biti mali. Također, dežurni liječnik je pritom podnositeljicu obavijestio da će potencijalno biti potrebno izvršiti i obdukciju, njezinog tada još nerođenog djeteta, kako bi se utvrdio točan uzrok smrti djeteta, ali i kako bi se utvrdilo bi li se takva malformacija mogla pojaviti i kod druge djece rođene u obitelji. Podnositeljica i njezin u suprug odbili su pristati na provođenje obdukcije, navodeći kako joj se protive zbog vjerskih razloga. Podnositelji su muslimani i htjeli su prirediti tradicionalni obred sahrane djeteta, koji uključuje i ritualno pranje tijela prije ukopa, stoga je podnositeljici i njezinom suprugu bilo bitno da tijelo djeteta bude neoštećeno u najvećoj mogućoj mjeri. Kada je ubrzo nakon poroda dijete umrlo, podnositeljica i njezin suprug ponovno su odbili provođenje obdukcije. No njihov primarni liječnik obavijestio ih je da će se obdukcija ipak provesti kako bi se potvrdila dijagnoza, neovisno o njihovom protivljenju. Naime, sukladno austrijskom zakonodavstvu pristanak roditelja za provođenje obdukcije nije bio potreban ako to zahtijevaju interesi znanosti. Tijekom provođenja obdukcije, djetetu su odstranjeni svi unutarnji organi kao i spolni organ, koji su zadržani u bolnici, a po završetku obdukcije, trbušna šupljina djeteta je ispunjena vunom. Pritom, podnositeljica i njezin suprug nisu bili obaviješteni o razmjeru obdukcije i bili su pod dojmom da je napravljen samo „mali rez“ na djetetovom tijelu te su s tijelom djeteta otputovali u Tursku. No kada je prije pogreba dijete razodjenuto, radi obavljanja ritualnog pranja, tijelo djeteta je bilo u izrazito

lošem stanju. Lišeno spolnog organa i u uznapredovanom stadiju raspadanja zbog provedene obdukcije te nepodobno za provođenje tradicionalnog ukopa. Slijedom navedenog pogreb, koji je u Turskoj organiziran i pripremljen za više stotina uzvanika je otkazan uz predbacivanje i prijekor koji su podnositeljica i njezin suprug doživjeli od lokalne zajednice. Dodatno, cijeli događaj bio je traumatičan za podnositeljicu koja je tvrdila da posljedično pati od posttraumatskog stresnog poremećaja. U građanskoj parnici koja je uslijedila nakon toga, u kojoj je podnositeljica tužila bolnicu radi naknade štete, austrijski sudovi su odbili tužbu podnositeljice utvrdivši da nije počinjen propust pri informiranju podnositeljice o opsegu obdukcije te da da specifični vjerski kontekst predmeta nije od utjecaja na njihovu ocjenu.

PRIGOVORI

Pred ESLJP-om podnositeljica zahtjeva prigovorila je zbog povrede članaka 8., 9. i 13. Konvencije. Prvi prigovor odnosio se na povredu članka 8. i 9. Konvencije zbog provođenja obdukcije unatoč protivljenju roditelja iz vjerskih razloga. Također, podnositeljica je prigovorila da nije bila obaviještena o opsegu obdukcije, odnosno uklanjanju organa njezina djeteta. Konačno, prigovorila je da na raspolaganju nije imala djelotvorno pravno sredstvo kojim bi mogla osporiti provođenje obdukcije *ex ante*.

OCJENA ESLJP-a

Prigovor povrede članaka 8. i 9. Konvencije zbog provođenja obdukcije

Razmatrajući prvi prigovor podnositeljice, u kontekstu predstavljenih činjenica, ESLJP je utvrdio da je postupanje bolnice predstavljalo miješanje kako u njezino pravo na privatni i obiteljski život (*Solska i Rybicka protiv Poljske*, stavak 110.) tako i na njezino pravo na slobodno iskazivanje svoje vjeroispovijedi (*Izzettin Dogan i drugi protiv Turske [VV]*, stavak 111.). Posljedično, ESLJP je nastojao utvrditi je li predmetno miješanje bilo u skladu sa zakonom, težilo legitimno cilju i bilo nužno u demokratskom društvu. Prema ocjeni ESLJP-a, uvjeti zakonitosti i postojanja legitimnog cilja bili su ispunjeni. Stoga se u ocjeni je li provođenje obdukcije unatoč protivljenju podnositeljice predstavljalo povredu članka 8. i 9. Konvencije ključno bilo pitanje razmjernosti miješanja.

U tom smislu podnositeljica zahtjeva isticala je da obdukcija djeteta nije provedena *lege artis* te da prethodno nije provedeno nikakvo uspostavljanje ravnoteže između suprotstavljenih interesa. Naime, sukladno austrijskom zakonodavstvu, nije bila predviđena mogućnost prigovarivanja obdukciji zbog vjerskih razloga. S druge strane, austrijska vlada je tvrdila da je nacionalni zakonodavac zakonskim uređenjem koje predviđa provođenje obdukcije kada za to postoji znanstveni interes, a što uključuje i potvrdu dijagnoze, postigao pravednu ravnotežu jer pojedinačni interes rodbine preminulog mora ustupiti mjesto širem interesu zaštite zdravlja.

Ocjenjujući je li osporavana mjera bila nužna u demokratskom društvu, ESLJP je ponovio da pojam nužnosti zahtjeva da predmetno miješanje mora odgovarati prijekoj društvenoj potrebi te da mora biti razmjerno legitimnom cilju kojem se teži (*A, B i C protiv Irske*, stavak 229.).

Ujedno, istaknuo je da nacionalne države pri ocjeni „je li nešto bilo nužno u demokratskom društvu“ uživaju određenu slobodu procjene ([X, Y i Z protiv Ujedinjene Kraljevine](#), stavak 47.). No kada postoje suprotstavljeni interesi, poput primjerice u situaciji kada se provodi ekshumacija tijela protivno volji rodbine preminulog, treba nastojati da se zahtjev za provođenjem učinkovite istrage u najvećoj mogućoj mjeri usuglasi s pravom na poštovanje privatnog i obiteljskog života ([Solska i Rybicka protiv Poljske](#), stavak 121.). Primjenjujući istaknuta načela na predmet podnositeljice, ESLJP je prihvatio važnost legitimnog cilja zaštite zdravlja drugih, ponovivši kako je pozitivna obveza države da brine o zdravlju ljudi u svojoj nadležnosti od posebne važnosti i težine ([Vavrička i drugi protiv Češke Republike \[VV\]](#)¹, stavak 282.). Međutim, ESLJP je vodio računa i o interesu podnositeljice zahtjeva da se poštuje tijelo i ostaci njezinog preminulog djeteta u svrhu pogreba. Iako je znanstveni interes doista postojao, austrijski zakon popisuje da se obdukcija može obaviti samo kada je to znanstveno neophodno. No izraz „nužno“ ostavlja prostora za određenu diskreciju i ni na koji način ne isključuje potrebu za uspostavljanjem ravnoteže između suprotstavljenih prava i interesa. Slijedom navedenog, kako su bolnica i domaći sudovi u predmetu podnositeljice, malo ili gotovo nikako uzeli u obzir privatni interes podnositeljice zahtjeva da se obdukcija ne provede i da se omogući provođenje tradicionalnog ukopa njezinog djeteta, ESLJP je utvrdio da je došlo do povrede članka 8. i 9. Konvencije.

Prigovor povrede članak 8. Konvencije zbog propusta u davanju informacija

S obzirom da se bit podnositeljčina prigovora odnosio na propust bolnice i njezinog osoblja, kao predstavnika države ([Glass protiv Ujedinjene Kraljevine](#), stavak 71.) da joj daju potpunu i točnu obavijest o opsegu obdukcije njezina djeteta, ESLJP je predmetu pristupio iz perspektive pozitivnih obveza tužene države prema članku 8. Konvencije ([Lozovyye protiv Rusije](#), stavak 37.).

Po provedenoj analizi zakonodavstva i sudske praskе postalo je razvidno da u austrijskom pravu ne postoji jasno pravilo koje uređuje obavezu i opseg davanja informacija bliskim rođacima preminule osobe u slučaju provođenja obdukcije. Ipak, nepostojanje jasnog pravila koje bi uređivalo predmetnu situaciju, nije austrijske vlasti oslobodilo obveze poduzimanja razumnih koraka kako bi podnositeljici zahtjeva pružili potrebne informacije. Pritom, ESLJP je posebno naglasio i istaknuo osjetljivost konteksta ([Hadri-Vionnet protiv Švicarske](#), stavak 56.) u kojem je došlo do predmetnog propusta. Naime, podnositeljica zahtjeva upravo je bila izgubila dijete, a bolničko osoblje je obavijestila da se provođenju obdukciji protivi iz vjerskih razloga te da tijelo preminulog djeteta mora biti neoštećeno (u najvećoj mogućoj mjeri) kako bi bilo podobno za provođenje ceremonije ukopa. Posljedično, bolničko osoblje imalo je veću dužnost pružiti joj odgovarajuće informacije o tome što će biti i jest učinjeno s tijelom njezina djeteta, a što su oni propustili učiniti. ESLJP je razmotrio i argument Vrhovnog suda, koji je istaknuo da je izostavljanje detaljnih informacija učinjeno iz razloga kako se najbližu rodbinu ne bi nepotrebno opterećivalo. No, iako je takvo postupanje ponekad sigurno valjano, ESLJP je zaključio kako je i Vrhovni sud u predmetu podnositeljice propustio uzeti u obzir specifične

¹ Analiza presude koju je pripremio Ured zastupnika RH pred Europskim sudom za ljudska prava dostupna je na sljedećoj [poveznici](#)

okolnosti predmeta i želje podnositeljice koje su izričito komunicirane bolnici i njezinom osoblju u više navrata.

Slijedom navedenog, a u posebnim okolnostima ovog predmeta, ESLJP je zaključio da je došlo i do povrede članka 8. Konvencije zbog propusta u davanju potrebnih i dostatnih informacija podnositeljici zahtjeva.

Članak 13.

Posljednji prigovor podnositeljice odnosio se na nepostojanje pravnog lijeka za osporavanje provedbe obdukcije prije nego što je obavljena. No iako austrijska vlada nije mogla navesti koje pravno sredstvo je podnositeljica imala na raspolaganju kao ni njegovu eventualnu učinkovitost, ESLJP je smatrao da je prigovor podnositeljice usko povezan uz zaključke koja se ESLJP donio vezano za članak 8. i 9. Konvencije te nije posebno utvrđivao je li došlo do povrede i članka 13. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

10.000 EUR na ime neimovinske štete

37.796,92 EUR na ime troškova i izdataka